

# Operațiunile de achiziție de date seismice în lumina practicii recente a Curții Constituționale

**Remus Ene**

**Partener, *Pachiu și Asociații***

Iunie 2019

La începutul lunii mai 2019, au fost publicate în Monitorul Oficial<sup>1</sup> al României două decizii ale Curții Constituționale<sup>2</sup> ce privesc art. 1 și art. 7 alin (1) din Legea 238/2004 – Legea Petrolului. La o primă vedere, cele două decizii par neimportante, întrucât Curtea, la fel ca și în alte circumstanțe, a decis să respingă excepțiile de neconstituționalitate și a constatat că atât art. 1, în interpretarea dată prin Decizia nr. 25 din 29 iunie 2015 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, cât și art. 7 alin (1) din Legea Petrolului sunt constituționale.

Cu toate acestea, la o citire atentă a considerentelor celor două decizii, pare că, prin raționamentul și argumentarea folosite, Curtea Constituțională a dat o grea lovitură tuturor titularilor de acorduri petroliere, în special în faza de achiziție de date seismice din etapa de explorare.

Pentru a înțelege cu exactitate efectele celor două decizii, trebuie menționat că art. 7 alin (1) din Legea Petrolului stabilește un drept de servitute legală în favoarea titularilor acordurilor petroliere asupra terenurilor necesare accesului în perimetrele de explorare sau exploatare precum și asupra terenurilor necesare oricăror activități pe care operațiunile petroliere le implică<sup>3</sup>.

Pentru plata rentei anuale către proprietarii terenurilor afectate de servitutea legală, titularii acordurilor petroliere au posibilitatea de a încheia convenții cu aceștia. În cazul în care părțile nu ajung la o înțelegere în termen de 60 de zile, titularul acordului petrolier se poate adresa instanței pentru exercitarea dreptului de servitute legală și pentru stabilirea cuantumului rentei datorate proprietarilor de terenuri.

În practică, în faza de explorare și, mai precis, în etapa de achiziție de date seismice, titularii acordurilor petroliere încheiau convenții de acces cu titularii acelor terenuri din cadrul perimetrului, pe care era necesar accesul echipamentelor de prospecțiune seismică. Lucrările de prospecțiune seismică nu implică lucrări de construcție, fiind lucrări care se desfășoară „în mers” în lungul profilului respectiv, cu viteza de deplasare a autovehiculelor de 3-5 kilometri/zi, staționările fiind de scurtă durată. De cele mai multe ori, urmele trecerii echipamentelor dispar în câteva zile, terenurile putând fi folosite conform destinației lor inițiale.

Ori de câte ori proprietarii nu erau de acord să încheie convențiile de acces, titularii acordurilor petroliere inițiau acțiuni în instanță împotriva acestora, întemeiate pe dreptul de servitute legală de trecere statuat de art. 7 alin (1) din Legea Petrolului. În majoritatea cazurilor, instanța încuviința accesul titularului acordului petrolier pe respectivele terenuri, cu plata unei juste despăgubiri.

---

<sup>1</sup> Vezi Monitorul Oficial nr. 350 și Monitorul Oficial nr. 351 din 07 mai 2019.

<sup>2</sup> Decizia nr. 585 din 25 septembrie 2018 și Decizia 621 din 4 octombrie 2018.

<sup>3</sup> Art. 7(1) – „Asupra terenurilor, altele decât cele declarate de utilitate publică, necesare accesului în perimetrele de explorare sau exploatare și asupra terenurilor necesare oricăror activități pe care acestea le implică, altele decât cele declarate de utilitate publică, se instituie, în favoarea titularului, un drept de servitute legală.”

Revenind la cele două decizii pronunțate de către Curtea Constituțională, acestea rețin că<sup>4</sup> „textul art. 7 alin (1) din Legea nr. 238/2004 cuprinde două teze, și anume:

- prima teză are în vedere accesul titularului acordului petrolier asupra terenului, altul decât cele declarate de utilitate publică, **necesare accesului** (*sublinierea noastră*) în perimetrele de explorare și exploatare, respectiv care se limitează strict la terenurile unde se fac exploatări și explorări;
- a doua teză se referă la accesul asupra altor terenuri, pe care titularul acordului petrolier le poate folosi pentru alte activități pe care activitatea de exploatare și explorare le implică, **fiind evident că pe acestea din urmă nu se fac nici exploatări, nici explorări** (*sublinierea noastră*).

Așadar, pe aceste terenuri, titularii acordurilor petroliere au strict o servitute de trecere instituită în considerarea explorării/exploatării bogățiilor de interes public ale subsolului care fac obiectul acordului”.

În accepțiunea Curții, art. 7 alin (1) din Legea Petrolului reglementează doar (i) o servitute legală de trecere asupra terenurilor necesare accesului către perimetrele de explorare și exploatare și (ii) accesul asupra altor terenuri, pe care titularul acordului petrolier le poate folosi pentru alte activități de suport, **însă nu pentru operațiuni petroliere de explorare și exploatare**. Dreptul de servitute legală instituit de art. 7 alin (1) nu cuprinde în conținutul său nici dreptul de explorare, nici de exploatare asupra zăcămintelor de petrol aflate în subsolul terenului aservit.

În ceea ce privește operațiunile petroliere (inclusiv achiziția de date seismice în faza de explorare), Curtea consideră că, în conformitate cu dispozițiile Legii Petrolului, operațiunile petroliere, astfel cum sunt definite de Legea Petrolului<sup>5</sup>, pot fi desfășurate doar pe terenuri asupra cărora statul român sau titularii acordurilor petroliere au dobândit un drept de folosință, prin una din modalitățile prevăzute de art. 6 din Legea Petrolului<sup>6</sup>.

Interpretarea Curții este motivată de complexitatea operațiunilor petroliere și de efectele pe care acestea le au asupra terenurilor proprietate privată, acestea „putând determina lipsirea totală a proprietarului de folosința acestora”<sup>7</sup>.

**Este evident că o astfel de interpretare este nu doar eronată și excesivă, după cum vom arăta mai jos, ci și de natură a îngreuna sau chiar bloca activitatea de explorare, cu consecința imediată a imposibilității realizării obiectului acordurilor petroliere.**

Curtea reține că operațiunile petroliere au un caracter permanent și, poate uneori, perpetuu asupra solului terenurilor incluse în perimetru precum și că aceste terenuri „nu mai pot sau chiar nu vor mai

---

<sup>4</sup> Para 62 din Decizia nr. 585 din 25 septembrie 2018 și Para 96 din Decizia 621 din 4 octombrie 2018.

<sup>5</sup> Operațiuni petroliere semnifică ansamblul de activități de explorare, dezvoltare, exploatare și abandonare a unui zăcământ petrolier, înmagazinarea subterană, transportul și tranzitul petrolului pe conducte magistrale, precum și operarea terminalelor petroliere

<sup>6</sup> a) vânzarea-cumpărarea terenurilor și, după caz, a construcțiilor situate pe acestea;

b) schimbul de terenuri, însoțit de strămutarea proprietarului afectat și de reconstrucția clădirilor pe terenul nou acordat, pe cheltuiala titularului care beneficiază de terenul eliberat, conform convenției părților;

c) închirierea terenului pe durată determinată, pe bază de contracte încheiate între părți;

d) exproprierea pentru cauză de utilitate publică, în condițiile legii;

e) concesiunea terenurilor;

f) asocierea dintre proprietarul terenului și titularul de acord;

g) alte proceduri prevăzute de lege.

<sup>7</sup> Para 81 din Decizia 621 din 4 octombrie 2018.

putea niciodată să fie folosite potrivit destinației lor inițiale, din cauza modificărilor structurale pe care le implică aceste activități”<sup>8</sup>.

Or, după cum am menționat mai sus, lucrările de prospecțiune seismică se desfășoară „în mers”, staționările fiind de scurtă durată, urmele trecerii echipamentelor dispărând în câteva zile, ulterior terenurile putând fi folosite conform destinației lor inițiale.

Datorită progresului tehnic din ultima perioadă, lucrările de prospecțiune seismică sunt operațiuni rapide, minim invazive, cu un efect minor și întotdeauna reversibil asupra terenurilor pe care se desfășoară. Pentru realizarea acestor lucrări nu sunt necesare operațiuni de montaj echipamente și/sau construcții care presupun ridicarea unor instalații sau construcții (fie ele și cu caracter temporar) pe terenurile pe care se desfășoară aceste activități.

În consecință, **lucrările de prospecțiune seismică permit doar o limitare temporară și întotdeauna reversibilă a dreptului de proprietate asupra terenurilor** pe care se desfășoară, interesele private fiind minim afectate de operațiunile de interes public ce privesc explorarea și exploatarea resurselor naturale. Așadar, cel puțin în ceea ce privește lucrările de prospecțiune seismică, argumentația Curții Constituționale se dovedește a fi întemeiată pe date și fapte incomplete, concluzia fiind astfel viciată.

Din punct de vedere practic, **condiționarea efectuării lucrărilor de prospecțiune seismică de dobândirea anterioară a unui drept de folosință în condițiile art. 6 din Legea Petrolului, face aproape imposibilă realizarea acestei activități.**

Dacă art. 7 alin (1) din Legea Petrolului stabilește posibilitatea titularului acordului petrolier de a obține, în instanță, exercitarea dreptului de servitute legală instituit în favoarea sa printr-o procedură relativ rapidă, obținerea dreptului de folosință în temeiul art. 6 (cu excepția literei d) se poate face doar prin realizarea acordului de voință între părți.

Dacă luăm cazul unui proprietar care nu dorește să constituie dreptul de folosință în favoarea titularului acordului petrolier în oricare dintre metodele prevăzute la art. 6, acesta din urmă nu are la îndemână o acțiune în instanță prin care să constrângă proprietarul terenului să încheie o convenție în acest sens, întrucât legea stabilește doar libertatea de a contracta, nu și o obligație corelativă.

În această situație, singurul remediu la dispoziția titularului acordului petrolier este să ceară concursul statului pentru demararea procedurii de expropriere pentru cauză de utilitate publică în ceea ce privește terenurile pe care ar trebui să se realizeze lucrările de prospecțiune seismică. Este evident că o astfel de soluție nu este nici practică, și nici nu poate fi aplicată cu succes pe scară largă.

Așadar, în lumina interpretării Curții Constituționale, ne putem aștepta la blocaje și întârzieri semnificative în ceea ce privește lucrările de explorare în general, și lucrările de prospecțiune seismică în special.

Rămâne de văzut cum vor soluționa pe viitor instanțele civile cererile titularilor de acorduri petroliere cu privire la exercitarea dreptului de servitute legală instituit de art. 7 alin (1) din Legea Petrolului pentru lucrările de prospecțiuni seismice. Având în vedere caracterul definitiv și general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, nu suntem optimiști cu privire la rezultatul unor astfel de acțiuni în instanță.

În opinia noastră, **deși lucrările de prospecțiune seismică sunt incluse în categoria operațiunilor petroliere, prin modul în care se desfășoară și efectele minore pe care le au asupra terenurilor unde au loc, ele pot fi asimilate, din punct de vedere practic, cu activitățile de suport** pentru care

---

<sup>8</sup> Para 90 din Decizia 621 din 4 octombrie 2018

titularul acordului petrolier beneficiază, în interpretarea Curții Constituționale, de un drept de servitute legală în temeiul art. 7 alin (1), teza a doua.

În această accepțiune, lucrările de prospecțiune seismică nu ar trebui să fie afectate de interpretarea Curții și ar trebui să se desfășoare, în continuare, în considerarea dreptului de servitute legală stabilit de art. 7 alin (1) din Legea Petrolului.

Rămâne de văzut dacă instanțele de judecată vor îmbrățișa această abordare, singura care, în opinia noastră, este de natură a nu bloca pe termen nedeterminat activitățile de explorare a resurselor de petrol.